

Sygn. akt: I C 561/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. Rafał Kubicki
Protokolant:	sekr. sądowy Joanna Kotowska

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2015 r. w Olsztynie

sprawy z powództwa **A. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w K.**

o zapłatę

I. oddala powództwo,

II. zasądza od powoda A. K. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 561/14

UZASADNIENIE

A. K. zażądał od pozwanego Skarbu Państwa – Zakład Karny

w K., zastępowanego w procesie przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za warunki pozbawienia wolności w ramach kary, jaką odbywał w Zakładzie Karnym w K. od (...) r. do(...)r. i (...)r. do dnia wniesienia pozwu, powołując się na łamanie prawa, nieprzestrzeganie norm europejskich, szkody psychofizyczne, zdrowotne i moralne oraz rażące warunki socjalno-bytowe i poniżające traktowanie. Konkretyzując te zarzuty, powód wskazał, że:

- cele są nieprzystosowane do pobytu osadzonych, są przeludnione,
- kąciki WC są otwarte, urządzenia sanitarne pozostawiają dużo do życzenia, środki czystości są niewystarczające, brak ciepłej wody,
- łaźnia w tragicznym stanie, dostępna tylko raz w tygodniu przez 6 minut, bez parawanów – krępująca,
- brak dostatecznej wentylacji w celach,
- okna są nieszczelne, jednoszybowe, zimą trzeba spać w odzieży daytimej,
- w celach panuje wilgoć, grzyb, odpadają tynki, podłoga jest wybrakowana,

- łóżka nie nadają się do użytku, materace zapleśniałe, prześcieradła i poszwy poplamione,
- prąd jest wyłączany dwa razy dziennie,
- sprzęt w celi jest poniszczony,
- brak opieki zdrowotnej,
- kontakty z wychowawcami sporadyczne, funkcjonariusze aroganccy, prowokujący i złośliwi, traktują osadzonych poniżej ich godności osobistej.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że:

- roszczenie powoda uległo w części przedawnieniu – zgodnie z art. 442⁽¹⁾§1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a skoro pozew datowany jest na (...)r., przedawnienie obejmuje okres przed (...)r.,
- powód nie przebywał w zakładzie karnym w K. w warunkach przeludnienia, z wyjątkiem dwóch okresów, w których wobec powoda zostały wydane dwie decyzje o umieszczeniu go na czas określony w celi mieszkalnej, w której normatywna powierzchnia nie została zachowana, ale polegało to na dokwaterowaniu tylko jednego osadzonego do celi, a mimo tego dokwaterowania osadzeni mieli zapewnione osobne miejsca do spania, własne taborety i własną część szafek,
- w Zakładzie Karnym w K. były zapewnione warunki bytowe wynikające z obowiązujących przepisów,
- do powoda odnoszono się z szacunkiem, respektując jego prawa wynikające z przepisów Kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.),
- działalność zakładu karnego w K. była kontrolowana i nie stała się przedmiotem zastrzeżeń sędziego wizytującego,
- ciepła kąpiel była zapewniona raz w tygodniu, zimna w celach przez całą dobę, powód miał możliwość korzystania w celi z czajnika elektrycznego oraz grzałki do ewentualnego podgrzania wody,
- łaźnie w pawilonach:(...) posiadają od (...)r. wydzielone kabiny prysznicowe bez przesłon, co jest uwarunkowane względami ochronnymi; łaźnia w pawilonie (...) nie posiada wydzielonych kabin do kąpieli, ale posiada pomieszczenie z wieszakami do przebierania oraz drugie pomieszczenie do kąpieli,
- cele wyposażone są w wentylację grawitacyjną, poddawaną regularnemu przeglądowi, a dodatkowo jest możliwość otwierania okien w celu przewietrzenia celi; okna są 3-skrzydłowe, drewniane, starego typu, wszelkie ich usterki są usuwane na bieżąco po zgłoszeniu,
- temperatura w celach utrzymywana jest za pomocą sprawnych grzejników, wszelkie ich usterki traktowane są priorytetowo i usuwane na bieżąco po zgłoszeniu,
- powłoki malarskie i podłogi są remontowane w ramach posiadanych środków finansowych, wykwyty wilgoci usuwane są na bieżąco,
- kąciki sanitarne zabudowane są albo płytą pilśniową, albo ścianką działową, wejście przesłonięte jest zasłoną materiałową lub drzwiami płytowymi przesuwными, wyposażone w umywalkę muszlę klozetową, są odpowiednio oświetlone, raz w miesiącu są wydawane środki czystości,

- zaopatrzenie cel w sprzęt kwaterunkowy jest właściwe, materace są czyste, w razie potrzeby wymienione są na nowe,
- wyłączenie prądu w obwodach gniazdkowych następuje zgodnie z planem wyłączania na podstawie (...)zarządzenia nr (...) Dyrektora ZK w K.; wyłączenie to jest rotacyjne,
- osadzeni mogą korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych,
- co do niewłaściwego traktowania przez załogę zakładu – pozwany zaprzeczył i wskazał, że powód nie składał żadnej skargi ani wniosku w tym zakresie,
- powód miał zapewnioną pomoc medyczną adekwatną do potrzeb zdrowotnych,
- powód nie udowodnił swoich roszczeń,
- kwota roszczenia została przez powoda określona w sposób zupełnie dowolny.

Sąd ustalił, co następuje:

Powód odbywa karę pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo w Zakładzie Karnym w K. od (...)r. do (...) r. i od (...) r. do dnia wniesienia pozwu - i dalej w toku procesu.

(bezsporne - niezaprzeczone twierdzenie odpowiedzi na pozew)

W okresie nieobjętym przedawnieniem (o którym mowa dalej) w trakcie osadzenia powód przebywał w celach: (...) -osobowej (nr (...)oddział (...)), (...) -osobowej (nr (...) oddział(...)), (...) -osobowych (nr (...) oddział(...), nr (...) oddział(...), nr (...) oddział (...), nr (...) oddział (...)), (...) (nr (...) oddział (...)), (...) (nr (...) oddział (...), nr (...) oddział (...)) i (...) (nr (...) oddział (...)). W żadnym z tych przypadków nie doszło do przekroczenia limitu (...) osadzonego na (...) m⁽²⁾ powierzchni celi. Dwa przypadki przekroczenia limitu zdarzyły się w okresie wcześniejszym (objętym przedawnieniem), były zresztą czasowe i udokumentowane dwiema wydanymi na podstawie art. 110 §2b pkt 1-7 i §2c k.k.w. decyzjami Dyrektora ZK Nr (...) i (...).

(dowód: wykaz powierzchni cel w danych okresach – k. 37, odpisy decyzji – k. 39, 40)

W celach mieszkalnych kąpiki sanitarne są zabudowane parawanem wykonanym ze stelażu z kątownika metalowego, wypełnionego płytą pilśniową. Między sufitem a zabudową występuje około 90 innych celach kąpik sanitarny jest murowany od podłogi do sufitu, posiada drzwi płytowe przesuwane. Kąpiki są wyposażone w umywalkę i muszlę klozetową oraz w wodę bieżącą zimną, dostarczaną bez przerw. Każdy skazany ma zapewnioną jedną ciepłą kąpiel raz w tygodniu. W trakcie kąpieli osadzeni są odpowiedzialni za utrzymanie czystości łaźni. Po kąpeli łaźnia jest kompleksowo sprządana i dezynfekowana. Łaźnie wyremontowane w pawilonach: (...) posiadają wydzielone kabiny prysznicowe bez przesłon, co jest uwarunkowane względami ochronnymi; łaźnie w pawilonach (...) i (...), oczekujące na remont, nie posiadają wydzielonych kabin do kąpieli, ale posiadają pomieszczenie z wieszakami do przebierania oraz drugie pomieszczenie do kąpieli. Zgodnie z zarządzeniem nr (...) Dyrektora (...)

z (...)r. stanowiska natryskowe powinny być oddzielone ściankami umożliwiającymi nieskrępowaną kąpiel osadzonych – co dotyczy łaźni nowowytbudowanych i wyremontowanych. Zakład Karny w K. zezwala na posiadanie własnych czajników lub grzałek, tak by osadzeni mogli podgrzać wodę. Wszelkie usterki dotyczące wypaczonych okien, uszkodzonych zamków okiennych, zawiasów, przytrzymywaczy usuwane są na bieżąco po otrzymaniu zgłoszenia przez administrację zakładu karnego od osadzonych. W związku z ograniczonymi środkami finansowymi oraz brakiem wolnych cel, co powoduje brak możliwości zwolnienia celi do remontu, powłoki malarskie są odnawiane w celach, w tym w kąpikach sanitarnych m.in.

w przypadku zgłoszenia przez wychowawcę, oddziałowego, kwatermistrza oddziałowego lub skazanego, że stan powłok malarskich jest zły. Wówczas celi poddawana jest przeglądowni

i ewentualnie kwalifikowana do remontu. Ewentualne wykwyty wilgoci są usuwane na bieżąco odpowiednimi preparatami. Temperatura w celach w okresie grzewczym jest monitorowana na bieżąco podczas wizytacji cel, a także po zgłoszeniu niskiej temperatury w celach. Grzejniki

w celach są sprawne, zaś w przypadku zapowietrzenia grzejnika na bieżąco przystępuje się do odpowietrzania grzejnika lub instalacji CO w budynku. Ogrzewanie funkcjonuje całą dobę.

W czasie zimowym powodowi i innym osadzonym były wydawane ścinki koców do uszczelniania okien. Cele mieszkalne wyposażone są w przewód wentylacyjny o wymiarach, który raz w roku poddawany jest przeglądowi. Skazani dodatkowo mogą wietrzyć cele przez swobodne otwarcie okna, co ma za zadanie zapobiegać nadmiernej wilgoci w celach mieszkalnych. Środki higieny osobistej wydawane są osadzonym w Zakładzie Karnym w K. na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w ZK i AŚ. Środki higieny dla osób osadzonych wydawane są raz

w miesiącu. Bielizna i pościel są wymieniane i prane w pralni zakładowej. Bieliznę osobistą wymienia się co tydzień, bieliznę pościelową co dwa tygodnie, w trakcie trwania łaźni skazany sam decyduje, czy wymienia dane rzeczy. Odzież wymieniana jest w zależności od potrzeb. Dane składniki wyposażenia osadzonych są im wydawane czyste, całe i sprawne. Jeżeli któryś ze składników odzieży lub bielizny wymaga naprawy, to jest naprawiany i ponownie wydawany osadzonym. Na podstawie zarządzeń Zakładu Karnego w K. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego, za rzeczy własne pobrane z magazynu i przechowywane w celi mieszkalnej pełną odpowiedzialność ponosi osadzony. Swoją bieliznę, odzież, obuwie oraz inne rzeczy osobiste osadzony pierze i konserwuje we własnym zakresie. Sprawozdanie sędziego penitencjarnego z wizytacji Zakładu Karnego w K. przeprowadzone w dniach: (...)r. nie stwierdziło uchybień wymagających zasygnalizowania.

(dowód: pisemne wyjaśnienia funkcjonariuszy służby więziennej, sprawozdanie sędziego, protokoły okresowych kontroli przewodów kominowych– k. 48-78)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powoda. Przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym podlega ogólnym regułom przedawnienia ustanowionym w przepisach art. 117 i n. k.c., z modyfikacjami określonymi w art. 442¹ k.c., dotyczącymi terminów przedawnienia tych roszczeń i ich biegu. Przepisy te regulują przedawnienie wszelkich roszczeń majątkowych w zakresie odpowiedzialności deliktowej, a więc roszczeń o naprawienie szkody majątkowej oraz roszczeń o pieniężne zadośćuczynienie krzywdzie. W art. 442¹ § 1 k.c. ustawodawca sformułował ogólne reguły określające termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym: przedawnienie następuje z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się

o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (termin *a tempore scientiae*), jednakże termin ten nie może być dłuższy niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (termin *a tempore facti*). Jednocześnie ustawodawca określił dwa istotne odstępstwa od tych reguł: dla przedawnienia roszczeń deliktowych, jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku (art. 442¹ § 2 k.c.), oraz dla roszczeń o naprawienie szkód na osobie (art. 442¹ § 3 k.c.). Z uwagi na podniesione w pozwie zarzuty naruszenia dóbr osobistych powoda, należy stwierdzić, iż w/w odstępstwa od reguły nie mają jednak zastosowania w niniejszej sprawie. Przepis art. 442¹ k.c. wprowadzony został do kodeksu cywilnego ustawą z 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538), ze skutkiem od dnia 10 sierpnia 2007 r. Dokonana zmiana polegała na uchyleniu wcześniej obowiązującego przepisu art. 442 i wprowadzeniu nowej regulacji prawnej, ujętej w postaci art. 442¹. Przepis art. 442¹ k.c. stosuje się jednak nie tylko do roszczeń powstałych po nowelizacji kodeksu cywilnego, ale także do wcześniej powstałych roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych i nieprzedawnionych w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny, a więc w dniu 10 sierpnia 2007 r. Natomiast komentowany przepis nie znajduje zastosowania do roszczeń deliktowych, które na podstawie wcześniej obowiązującej regulacji prawnej uległy przed tym terminem przedawnieniu (por. art. 2 powołanej wyżej ustawy

z 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 80, poz. 538). Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, należy stwierdzić, iż w chwili wejścia w życie nowej regulacji (10 sierpnia 2007 r.) roszczenie powoda nie było jeszcze przedawnione. W sprawie ma zatem zastosowanie nowa regulacja przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów niedozwolonych. Powód wniósł pozew 21 października 2014 r., a jego zarzuty dotyczą przebywania jako osadzonego w okresie od 12 lipca 2007 do 28 maja 2013 r. i od 11 lipca 2013 r. Stosując przepis art. 442¹ k.c., należy stwierdzić, iż roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu czynu niedozwolonego, jakim miało być naruszenie dóbr osobistych powoda przez stronę pozwaną, przedawniło się w tej części, która dotyczy okresu wcześniejszego niż trzy lata przed wniesieniem powództwa – a więc okresu przed 21 października 2011 r.

W ten sposób określone zostają ramy czasowe właściwego rozpoznania sporu.

Zgodnie z art. 6 Kodeksu cywilnego (k.c.) ciężar udowodnienia faktów spoczywa na tej stronie procesu, która z faktów tych wywodzi określone skutki prawne. Na gruncie niniejszej sprawy oznacza to, że powód - domagając się roszczeń, które wywodził z faktów mających świadczyć o naruszeniu jego dóbr osobistych wskutek niezapewnienia mu właściwych i godnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności - miał obowiązek przedstawienia przed Sądem dowodów na poparcie swoich twierdzeń w zakresie objętym w pozwie. W ocenie Sądu, przedstawiony przez strony materiał dowodowy, tak w postaci dokumentów, jak i zeznań świadków i samego powoda, nie daje podstaw do uznania twierdzeń powoda za udowodnione w stopniu uzasadniającym uwzględnienie powództwa w jakiegokolwiek części.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów i twierdzeń powoda zauważyć należy, że:

Wbrew twierdzeniom powoda, z żadnych dowodów nie wynika, aby którakolwiek z cel w rozpoznawanym (nieobjętym przedawnieniem) okresie, w których przebywał, nie zapewniała określonej w art. 110 §2 k.k.w. powierzchni 3 m² mającej przypadać na jednego osadzonego, a przeczy im okoliczność braku wydawania decyzji w trybie art. 110 § 3 k.k.w., jak również brak skarg zgłaszanych w tym zakresie.

Brak dowodów potwierdzających, że warunki bytowe panujące w celach, w których przebywał powód, nie spełniają norm przewidzianych obowiązującymi przepisami. Powód nie zgłosił w tym kierunku żadnego wniosku dowodowego, a jego twierdzenia skupiają się na indywidualnych i subiektywnych odczuciach co do zakresu uciążliwości, jakich doznał podczas pobytu w zakładzie karnym. Trudno jednak przyjąć, aby tego typu subiektywne wrażenia przesądzały o niezgodności wyposażenia cel i warunków bytowych z minimalnym wymaganym standardem. Bezsporne jest, że prąd w celach, w których przebywają osadzeni, jest wyłączany dwa razy dziennie. Niemniej, trudno dostrzec, na czym miałyby polegać bezprawność takiej praktyki, względnie, w jaki sposób miałyby to naruszać dobra osobiste powoda i jakie. Za podobnie bezzasadny uznać należy zarzut dotyczący kąpieli tylko raz w tygodniu. Trudno wskazać, skąd miałyby wynikać obowiązek umożliwienia powodowi częstszej kąpieli, którego niewykonanie stanowiłoby o bezprawności działania pozwanego, prowadząc jednocześnie do naruszenia dobra osobistego powoda, abstrahując przy tym, że nie bardzo wiadomo, jakie konkretnie dobro miałyby doznać uszczerbku w tym względzie. To samo dotyczy zarzutów powoda opisujących kąćki WC i łaźnie. Sąd nie dopatrył się tu żadnych sprzeczności z obowiązującymi przepisami ani przejawów niehumanitarnego traktowania osadzonych. Nie potwierdził się zarzut braku ciepłej wody, skoro osadzeni mogą wodę w celach podgrzewać. Nieszczelność okien nie została udowodniona – materiał dowodowy wskazuje, że szpary mogą być przez osadzonych uszczelniane ścinkami, a temperatura w celach jest na bieżąco kontrolowana i regulowana sprawnymi grzejnikami. Zupełnie pozbawiony konkretów jest zarzut braku opieki zdrowotnej.

Nieudowodnione, nieskonkretyzowane i bezzasadne pozostały również zarzuty poniżania

i dyskryminowania, mających polegać na agresywnym, złośliwym i prowokującym zachowaniu osób zatrudnionych w zakładzie. Brakuje wskazania konkretnych przykładów, nazwisk, dat oraz okoliczności.

Reasumując tę część rozważań należy powtórzyć, że powód nie udowodnił wskazanych w pozwie zarzutów dotyczących nieprawidłowości w funkcjonowaniu Zakładu Karnego w K., względnie tego, że naruszyły one jego dobra osobiste.

W konsekwencji, przy braku jakiegokolwiek materiału dowodowego świadczącego o tym, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności, pracy wykonywanej przez powoda i sposobu postępowania wobec powoda w tej jednostce penitencjarnej nie odpowiadały obowiązującym normom lub w sposób bezprawny prowadziły do naruszenia jego dóbr osobistych, wywołując przy tym szkodę lub krzywdę, opisywane w pozwie okoliczności należy uznać za wyłącznie subiektywne oceny powoda co do dolegliwości, jakie odczuwa w związku z pobytem w warunkach zakładu karnego. W tym kontekście dostrzec jednak trzeba, że powód trafił do zakładu karnego w związku ze skazaniem na karę pozbawienia wolności. Pobyt w tym zakładzie pozostaje zatem w ścisłym związku z nagannym zachowaniem powoda, które zostało poddane negatywnej ocenie społecznej, wyrażającej się w skazaniu go na taką właśnie karę o charakterze izolacyjnym. Oczywiście jest, że kara taka jest środkiem dolegliwym i skutkującym znaczącymi ograniczeniami w sferze funkcjonowania skazanego, również w zakresie warunków jej odbywania. Subiektywne odczucia w tym zakresie nie mogą być jednak podstawą do skutecznego formułowania zarzutów co do bezprawności działania organów państwa prowadzących jednostkę penitencjarną, o ile oczywiście obiektywnie panujące w niej warunki nie naruszają odpowiednich przepisów prawa i przeciętnego poczucia sprawiedliwości.

Powód nie wykazał, aby takie naruszenia wystąpiły w niniejszej sprawie, co skutkowało koniecznością oddalenia powództwa (pkt I sentencji wyroku).

Podstawę materialnoprawną żądania powoda stanowił przepis art. 417 k.c. oraz art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Zgodnie z art. 417 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Komentowany przepis art. 417 k.c. przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako "niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej". Stanowi więc on ogólną podstawę odpowiedzialności władz publicznych za ich władcze zachowanie.

Powództwo o roszczenie w części przedawnione, a w pozostałym zakresie nieudowodnione, należało oddalić na podstawie wyżej wymienionych przepisów.

Ponadto, zgodnie z art. 98 k.p.c. i art. 11 ust. 3 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, wobec oddalenia powództwa, powoda należało obciążyć obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz jednostki reprezentującej pozwany Skarb Państwa. Ponieważ koszty te obejmowały wynagrodzenie radcy wykonującego zastępstwo procesowe w stawce minimalnej

(z uwagi na niewielki nakład pracy towarzyszący sprawie, zakończonej rozstrzygnięciem na pierwszym terminie rozprawy, na który nie stawiał się nikt) - po myśli art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i 2 oraz § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie ... (Dz. U. Nr 163, poz. 1248 ze zm.) orzeczono jak w pkt II sentencji wyroku.

Sędzia R. K.